

IDÉZŐJELEK

Kelemen Károly emlékkiállítása

Az 1948-ban született Kelemen Kettenbrücke/Teddy 1970-től volt a Képzőművészeti Főiskola hallgatója, 1976 körül a *Rózsa presszó* kultikus alakja lett. Itt szervezte híres akcióit, performanszait. Kelemen a művészet és létezés szabadságát hangosan követelő, e célért évtizedeken át harcoló művész volt. Nagyműveltségű, alkotó, aki tehetségét is provokatív hangon hirdette. Jó értelemben igaz volt rá a mondás: „hiteles, igazi festővé lenni, műveltség híján lehetetlen”. Bravúros technikáinak, filozófiára nyitott képzelőerejének terméke ikonikus „radírfestmény” sorozata. Közben elzárta magát a klasszikus avantgárd nagyjaitól. Mégis, úgy vélem, rálátott az elődökre. Nem csak erre a kiállításra fókuszálok most: Teddy barátomra úgy emlékezem, hogy inkább a vele kibeszélt, nekem különösen tetsző kisebb méretű műveit is szóba hozom. Talán mert azokban igenis rendre felidézte a klasszikus avantgárd jónéhány „botrányképét”, ezekről a montázsszerűen épített / festett remekműveiről is szólni szeretnék.

Már 1981-ben Cagnes-sur-Merben rangos kiállítás aranyérmét nyerte el. Még előtte a fiatalon eltávozott Gyetvai Ágnes műkritikus korszakos tanulmányt írt *Kényszerteóriák* címmel a *Mozgó világ* 1980/3-as számába. Abban a hét-nyolc művészt felvezető két főalak Halász András és Kelemen volt. A népzézer-festő Kelemennek Gyetvai nagy jövőt jósolt. Hozzá ön- és közösség gyógyító életművet is ígért neki. A *Rabinext Stúdió* egyik megnyitójáról Gyetvait idézem: »Kelemen még a néhány évvel korábbi *tragikus heroizmus* korszakában indult. Mentalitása az akkori – mára teljesen elveszett – szétszóródott figurákéval, Hajaséval, Najmányiéval rokon. Ezt a galériát is a „hiszem, mert képtelenség” fanatikus dühével hozta létre.« Kelemen galériája üstökösként csapódott le a szcénára. Simon Zsuzsa, a Műcsarnok néhai könyvtáros tudósa menedzselte az első privát kortárs galériát és őt is. Kelemen 1986-ban a *Velencei Biennálén* szerepelt. Az ünnepi megnyitókat még nem a politikusok uralták. Kelemen ehelyett az előadói teatralitást kedvelte. Az egyik *Rabinext* nyitón, játékból picit rám ijesztett. Így amikor Zsuzsa segíteni hívott, kívül maradtam. És lettem inkább Teddy-barátja.

Meghatározó Kelemen-élményeim képzőművészeti és magazin „képeslapjai”. Ezeket fegyelmezetten, de bővérű ecsettel, vastagon felülfestette. Polgárpukkasztó bölcsességeit – köztük üvegszemes anizsait is – komolyan vettem. Gegeknek látszó „szemes” munkái Jung pszichológiájával kérdezték rá: a *persona* irányítja a festés gombolyodását? Hangos *nem* volt a válasza erre is – „nem” válaszai amúgy Kelemen lényegét adták. Képeslap montázsairól jót vitáztunk: a kacsintós, bárgyú mesefigurákról, a Micimackó, a Donald Kacsa, a Mikiegér-arcokról: a lapokat pöcögtetve a műanyag lencsébe fogott szemek megmozdultak, beindult a szemforgatás. Mint egy abszurd darabban / pantomimben a megmerevedő figuráknak csak a szemmozgás adott módot a kifejezésre. Azt azonban mi, a befogadók irányíthattuk.

Kelemennel megkerestük „képeslapjai” forrás-előzményeit is: *Man Ray* a metronóm ingára – fotóból kivágott szemet – ragasztott, Georg Grosz *August bácsi* fotóarcára montázsként varrt igazi gombokat. Marcel Jean babája szemét cipzárral zárta le és nyakán mozifilm volt a sál. George Cohen *Akárki önarcképébe* alvós-baba szemet ültetett. Megidézve a műtörténetet: ki ki beleláthatott a maszkok mögé egy Bronzino-, Picasso- vagy Miró-képet. Simon Zsuzsa

szerint ezek a képei az „idézetek idézetei”. Kelemen hozzáfűzte „minden műértő leselkedik. ”Elhittem neki, hogy műtörténeti parafrázisaiban a festő tekint ránk, vagy akár mi befogadók nézünk a festő szemével. Élveztük tótágas-ikonográfiát. Nevettünk azon a fejtetőre állító viccen, amit már a hermetikusok megírtak: „amint bent, úgy kint, amint fent, úgy lent.”

Komolyra fordítva a szót: Kelemen anzixain a sűrűsödő világ tágul: „a felszín van belül, azután jön a ráció, körülötte a maszk, azon túl a kollektív, elfelejtett, csak sejtett tudás – és végül legkívül az isteni lényeg, a Selbst”. Nagy szünet után felkért, nyissam meg egy Vár-beli kiállítását, de nyitószövegemmel alig értem beszólásai közé. Az alkotó és a krakéler Teddy megfejthetetlen univerzuma számomra szépséges titok maradt.

Végül köszönet: Rockenbauer Zoltán kurátornak, Markovits Éva asszisztensnek, Vajdics Tamás grafikusnak, a művek kölcsönzőinek és a Műcsarnok munkatársainak.

Szegő György
a Műcsarnok művészeti igazgatója